

25.8.2016

Kuntaliiton hallituksen terveiset budjettiriiheen:

Kuntatalouden kestävydestä pidettävä kiinni - kunnille luotava edellytykset työllisyys- ja kotouttamishaasteiden ratkaisemiseen

Kuntatalouden yleinen tilannekuva on viime vuoden tilinpäätöstietojen perusteella odotettua parempi. Tuoreimpien ennusteiden mukaan kunnat ovat näillä näkymin saavuttamassa myös hallituksen kuntataloudelle asettaman rahoitusasematavoitteen. Tulevaisuuden näkymät ovat kuitenkin hyvin haastavat, sillä tulopohjaan ja kustannuskehitykseen kohdistuu useita paineita ja velkaa joudutaan yhä ottamaan lisää.

Kiky ei saa heikentää kuntataloutta

Kuntaliitto pitää kilpailukyky sopimuksen syntyä tärkeänä Suomen tulevaisuuden kannalta. Sopimusta neuvoteltaessa lähtökohtana pidettiin kuitenkin sitä, että kilpailukyky sopimus ei heikennä kuntatalouden tasapainoa. Budjettiriihessä tämä on varmistettava.

VM:n esityksessä osa kilpailukyky sopimuksen säästöarvioista, kuten vuosityöajan pidennyksestä syntyvä säästö, ovat monilta osin laskennallisia. Tällaisiin arvioihin perustuvat valtionosuuksien leikkaukset ovat hyvin epävarmalla pohjalla. Lisäksi kilpailukyky sopimukseen liittyvät palkansaajien maksukorotukset aiheuttavat kuntataloudelle ensi vuonna peräti 330 milj. euron verotulomenetykset, joita ei kompensoida. Lakisääteisten maksujen erottaminen kompensoinnin piiriin kuuluvista veroperusteista on vaikeasti ymmärrettävissä.

Kuntaliitto muistuttaa, että yksittäisissä kunnissa kilpailukyky sopimuksen synnyttämät säästöt työvoimakustannuksissa, verotulopohjan heikentyminen ja valtionosuuksien leikkaukset painottuvat eri lailla. Budjettiriihessä toimien yhteisvaikutusta on tarkasteltava perusteellisemmin. Kilpailukyky sopimus ei saa heikentää kuntataloutta eikä asettaa yksittäisiä kuntia kohtuuttomaan asemaan. Muutoin paine veronkorotuksiin ja palveluleikkauksiin kasvaa.

Työllisyyden ratkaisemiseen vauhtia ja tehoa

Rakenteellisen työttömyyden lisääntyminen uhkaa talouden kasvua. Tavoitteena on pitkäaikaistyöttömien määrän vähentäminen, työllisyysasteen nostaminen ja kuntatalouden tasapainon parantaminen työttömyydestä aiheutuneiden kulujen pienentyessä. Kunnille, joille on annettu pitkittyneestä työttömyydestä rahoitusvastuu, tulee taata nykyistä paremmat mahdollisuudet aktivoida alueellaan olevia pitkäaikaistyttömiä. Kuntien osuus työmarkkinatuen rahoitukseen oli viime vuonna jo 408 miljoonaa euroa.

Kuntaliitto tukee käynnisteillä olevia työllisyyskokeiluja voimakkaasti ja toivoo, että laajat kokeilut mahdollistavat lakimuutokset saadaan voimaan heti vuoden alusta.

Vuoden 2017 alusta käynnistävissä alueellisissa kokeiluissa on syytä ennakkoluulottomasti kokeilla esimerkiksi työmarkkinatuen käyttöä aktiivitoimiin.

Myös hallinnon joustavuutta, yhteistyötä ja tietojenvaihtoa kuntien, työhallinnon ja Kelan kanssa on tehostettava. Työvoimapolitiikan toimeenpanoa on uudistettava ja tehostettava. Kuntien mukanaolo työllisyystalkoissa on ensiarvoisen tärkeää.

Kotouttamiskorvausten jälkeenjääneisyyttä korjattava

Onnistunut kotouttaminen edellyttää valtion ja kuntien hyvää yhteistyötä sekä riittäviä resursseja kotouttamiseen ja maahanmuuttajien työllisyyden tukemiseen. Tämä korostuu nyt, kun kotouttamistarve on palkolaiskriisin seurauksena moninkertaistunut.

Yksi suurimmista esteistä kuntasijoitussopimusten tekoon ELY-keskusten kanssa on kunnille maksettavat riittämättömät laskennalliset korvaukset. Kuntaliitto painottaa, että kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta kunnille maksettaviin laskennallisiin korvauksiin tulee kohdistaa määrällinen korotus asteittain niin, että korvausten jälkeenjääneisyys korjaantuu. Tämä korjausliike on käynnistettävä nyt.

Päivähoidon asiakasmaksuilla merkitystä kuntien taloudelle

Päivähoidon asiakasmaksutuotot ovat kuntatalouden kannalta tärkeitä ja ne tasapainottavat osaltaan kuntien taloutta. Mikäli osa palveluista määritellään maksuttomaksi, pienenevät myös kuntien saamat maksutuotot. Samalla lasten määrä varhaiskasvatuksessa todennäköisesti lisääntyy, jolloin palvelun järjestämiskustannukset nousisivat. Kokonaisvaikutukset kuntatalouteen olisivat merkittäviä. Maksuton päivähoito yli kolmevuotiaille toisi yli 300 miljoonan euron lisäkustannukset kunnille.

Kuntaliitto katsoo, että maksumuutosten rahoituksen tulee olla kestäväällä pohjalla eikä kokonaisuutta tule jättää kuntien maksettavaksi. Lasten päivähoidon ja esiopetuksen kustannukset kunnille ja kuntayhtymille ovat noin 2,9 mrd. euroa. Päivähoidon asiakasmaksut olivat vuonna 2014 noin 340 milj. euroa.

Kuntapalvelujen asiakasmaksujen kehittämisprojekti tulee käynnistää välittömästi niin, että sen tulokset ovat käytettävissä keväällä 2017 seuraavan julkisen talouden suunnitelmaa laadittaessa.

Ammatillisen koulutuksen tulevaisuus turvattava

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus vähenee hallitusohjelman säästö päätöksen mukaisesti 190 milj. eurolla vuonna 2017. Kuntaliitto kantaa syvää huolta ammatilliseen koulutukseen viime ja tällä hallituskaudella toteutettavien säästöjen vaikutuksista. Kuntaliitto ei pidä tarkoituksenmukaisena menettelyä, jossa toisen asteen ammatillisen koulutuksen rakenteellisen uudistuksen säästöt toteutetaan ennen kuin rakenteelliset uudistukset mahdollistava ammatillisen koulutuksen reformin mukainen uudistettu lainsäädäntö tulee voimaan.

Valtionosuuden vähentäminen arvioitujen säästöjen nojalla perusteetonta

Kuntaliitto suhtautuu kriittisesti eräisiin peruspalvelujen valtionosuuteen kaavailtuihin vähennyksiin. Näitä ovat esimerkiksi omais- ja perhehoitolakiin (30,4 milj.), vanhuspalvelulakiin (15,1 milj.) ja henkilöstömitoitussuositukseen tehtävät muutokset sekä päivystysasetus.

Leikkaukset tehdään arvioitujen säästöjen perusteella. Arvioon liittyy suurta epävarmuutta esimerkiksi sen suhteen, miten toimeenpano kunnissa toteutuu. Kuntaliitto on valmistelun aikana toistuvasti esittänyt, että lainmuutoksesta aiheutuvat kustannusten vähenemiset otettaisiin huomioon kustannusten jaon tarkistuksen yhteydessä toteutuneiden kustannusten perusteella.